



STUDIJA ZA KLEOPATRU,  
GUSTAV KLIMT, 1884./85.,  
KUPFERSTICHKABINETT  
DER AKADEMIE DER  
BILDENDEN KÜNSTE  
WIEN

## NEPOZNATI KLIMT

# RIJEČKA EPIZODA SLAVNOG SECESIJSKOG SLIKARA

Malo je poznato izvan krugova struke da je bečki umjetnik na početku svoje karijere za potrebe Teatra Comunale, današnjeg HNK Ivana pl. Zajca, naslikao pet ulja na platnu. Ta su djela polazište za veliku izložbu koja se u srpnju otvara u Muzeju grada Rijeke, a koja donosi i druge radove iz njegove rane faze

*tekst Luka Benčić /// fotografije Rijeka 2020.*





**G**ustav Klimt (1862. - 1918.) jedan je od simbola bečke secesije i Beča općenito, umjetnik koji je radikalnim odmakom od slikarskih konvencija, prevladavajućih do njegova vremena, te erotskom fascinacijom ženskim tijelom, nagovijestio liberalni duh Europe 20. stoljeća i sudjelovao u rađanju modernizma. Klimtov Portret Adele Bloch-Bauer iz 1907., prodan je 2008. poduzetniku i galeristu Ronaldu Lauderu za 135 milijuna dolara (današnja bi vrijednost bila iznad 150 milijuna), i dalje je među pet najskuplje prodanih slika u povijesti. Slike Gustava Klimta vise u galerijama i privatnim kolekcijama diljem svijeta, ali jednako tako, reproduciraju se na šalicama, tanjurićima, tapetama, posterima i različitim suvenirima. Klimt je dio opće kulture u najširem smislu, ime koje, s Picassom, Van Goghom, Cezaneom i drugim velikanima, kod većine ljudi pripada u "predodžbu slikarstva".

I dok su prve asocijacije na spomen slikarstva Gustava Klimta nepogrešivo simbolizam, secesija, erotika i ostali elementi vezani uz zrelu fazu njegova stvaralaštva, Klimtovi počeci prosječnom su ljubitelju slikarstva nepoznanica, tek kratka biografska crtica s Wikipedije, nešto čime se eventualno bave povjesničari umjetnosti. A činjenica da je u ranoj fazi Klimtova stvaralaštva svoju ulogu odigrala i Rijeka, nepoznanica je čak i za prosječnog povjesničara umjetnosti. Za potrebe Teatra Comunale, današnjeg HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci, Gustav Klimt naslikao je, naime, pet ulja na platnu - tri slike ugrađene su u strop kazališta (Sv. Cecilija, Orfej i Euridika, Marko Antonije i Kleopatra), a dvije (Adolescentni anđeo i putto okruženi cvjetnom dekoracijom) su smještene iznad službenih loža.

Riječka epizoda Gustava Klimta polazište je velike izložbe "Nepoznati Klimt - Ljubav, smrt, ekstaza", koju za 2020. godinu priprema Muzej grada Rijeke. Ta će izložba, koja Rijeku postavlja na istaknuto mjesto mape rijetkih Klimtovih djela izvan Beča, biti jedna od najvećih

52

**KLIMT JE DIO OPĆE KULTURE U NAJŠIREM SMISLU, IME KOJE, S PICASSOM, VAN GOGHOM, I DRUGIM VELIKANIMA, KOD VEĆINE LJUDI PRIPADA U "PREDODŽBU SLIKARSTVA"**



Gustav Klimt, Kupferstichkabinett der Akademie der bildenden Künste Wien

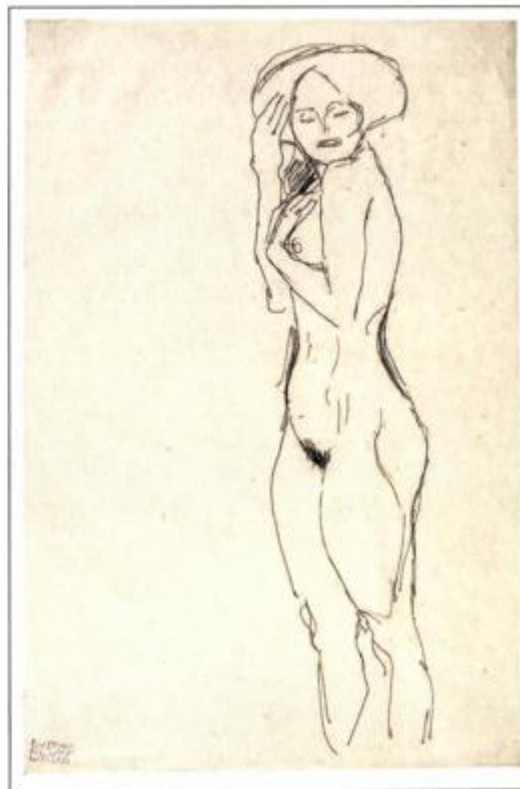




Magda Mautner-Markhof, Gustav Klimt, 1904./1905., Kupferstichkabinett der Akademie der bildenden Künste Wien



Studija za Juditu II, Gustav Klimt, 1908., Kupferstichkabinett der Akademie der bildenden Künste Wien



Gustav Klimt, 1910., Kupferstichkabinett der Akademie der bildenden Künste Wien



Evidencijski broj / Article ID: 18967008  
Vrsta novine / Frequency: Povremena  
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska  
Rubrika / Section:



ZA STROP RIJEČKOG GRADSKOG KAZALIŠTA MLADI KLIMT I NJEGOVI SURADNICI NASLIKALI SU VIŠE ALEGORIJSKIH SLIKA



Plakat "Internationale Ausstellung für Musik und Theaterwesen Wien" Ernsta Klimta iz 1892., Kupferstichkabinett der Akademie der bildenden Künste Wien







Tri Klimtove slike ugrađene su u strop kazališta (Sv. Cecilija, Orfej i Euridika, Marko Antonije i Kleopatra), a dvije (Adolescentni andeo i putto okruženi cvjetnom dekoracijom) smještene su iznad službenih loža

## PRIČA O KLIMTU U RIJECI UJEDNO JE PRIČA O EUROPSKOM KONTEKSTU NAPREDNOG, KOZMOPOLITSKOG I NAPOSE BOGATOG GRADA KOJI JE BIO OTVOREN ZA NOVA KRETANJA U ARHITEKTURI, URBANIZMU, UMJETNOSTI, TEHNOLOGIJI...

atrakcija projekta Rijeka 2020. - Europska prijestolnica kulture. Otvorenje je planirano za 14. srpnja 2020., a moći će se pogledati do 14. listopada.

- Prvi i najvažniji poticaj za organiziranje izložbe svakako je činjenica da su za strop riječkog Gradskog kazališta mladi Klimt i njegovi suradnici naslikali više alegorijskih slika na platnu. Druga je, pak, zamisao da se pokažu dva suprotstavljena svijeta, mladi nasuprot zreloom Klimtu, akademski i protuakademski Klimt. S jedne su strane riječki i srodni radovi i skice koji pokazuju dekorativnu, teatralnu i javnu stranu Klimtove umjetnosti, a s druge erotski i ženski, intimni crteži koji otkrivaju osobne poticaje autora i svjedoče o strasti njegove naravi i umjetničkih pobuda - kaže o predstojećoj izložbi Ervin Dubrović, ravnatelj Muzeja grada Rijeke.

Kako ističu u Muzeju grada, riječka izložba pokriva rane Klimtove radove koji će prvi put biti izloženi publici kao klasična ulja na platnu, a uz njih će se predstaviti i pripremni crteži te kolorirane studije prikupljene iz muzeja, galerija i privatnih kolekcija od New Yorka, preko Beča, do Bukurešta.

**P**riča o Klimtu u Rijeci ujedno je i priča o europskom kontekstu naprednog, kozmopolitskog i napose bogatog grada koji je bio otvoren za nova kretanja u arhitekturi, urbanizmu, umjetnosti, tehnologiji... Kao mađarska luka s posebnim statusom unutar Austro-Ugarske Monarhije, Rijeka je krajem 19. stoljeća doživljavala gospodarski procvat koji su pratila i za današnje standarde ogromna ulaganja u infrastrukturu, industriju, kao i komunalne sadržaje. Za to je najzaslužniji Giovanni de Ciotta, riječki gradonačelnik - vizionar koji je 1883. angažirao slavni bečki arhitektonski studio Fellner & Helmer za projektiranje zgrade Teatro Comunale. Osim što je nosilo potpis prestižnog arhitektonskog biroa, riječko kazalište bilo je "poligon" za prezentaciju novih tehnologija - u zgradi je postavljen je prvi riječki telefon te prva riječka električna žarulja. Jednako tako, bila je to prilika da se Riječanima predstave novi, mladi umjetnici, talenti čije vrijeme tek dolazi. Tu dolazimo do Gustava Klimta.

Klimt je imao samo 17 godina kada je, 1879., s Franzom Matschom

osnovao Udruženje umjetnika (Kunstler-Compagine) kojemu se uskoro pridružio i Gustavov mladi brat Ernst Klimt. U početku se nisu smatrali dovoljno jakim imenima da bi se potpisivali kao samostalni slikari pa su njihovi prvi radovi nosili zajednički potpis družine, ali već 1884., radeći za kraljevski dvor u rumunjskom Pelešu, promijenili su tu praksu pa su se počeli potpisivati svaki na svoje platno. U Rijeku su stigli 1885., na poziv Giovannija de Ciotta, koji je dobro "nanjušio" družinu "primijenjenih umjetnika" u sponu. Klimt i ekipa riječki su posao dobili odmah nakon narudžbe za koncertnu dvoranu u Karlovim Varyma i gradsko kazalište u Liberecu.

Devet slika Umjetničke družine restaurirano je u Rijeci, za potrebe projekta EPK, a partner izložbe je i znameniti bečki muzej Albertina.

Stručnjaci iz Hrvatskog restauratorskog zavoda slike su restaurirali zbog sloja nataložene nečistoće i potamnjenih retuša, pa su bile teže čitljive, a boja se odvajala i otpadala u vidu sitnih ljuskica. Iako je šest slika bilo na stropu Kazališta, one nisu rađene u tehnici fresaka na licu mjesta, nego tehnikom ulja na platnu te su naknadno postavljene u okvire izrađene od štuka.

**G**ustav Klimt je u svojoj najranijoj fazi pretežno slikao ledeće figure u nedefiniranom okruženju (Palača Sturany) ili pak scene u prirodi (Gradsko kazalište u Liberecu), a tek je u Rijeci prikazao dijelove antičke arhitekture i nagovijestio interijer. Posebnost riječkog opusa je, kako ističu u Muzeju grada, i u dekoraciji ogrtača svete Cecilije koji "minucioznom obradom i raskošnim izgledom predstavlja prvi Klimtov rad u kojem se posvetio razrađivanju detalja odjeće, što mu u kasnijoj karijeri postaje jedna od glavnih preokupacija".

Izložba "Nepoznati Klimt - Ljubav, smrt, ekstaza" prostirat će se na tri etaže, u atmosferi kazališnog ambijenta s primjenom suvremene tehnologije poput interaktivnih projekcija. Osim originalnih restauriranih slika, bit će zastupljeni i brojni digitalni sadržaji, a program će uključivati i popratna događanja poput manjih izložbi, radionica za djecu i mlade te predavanja za odrasle. Također, izloženo će biti i četrdesetak Klimtovih crteža iz druge, mnogo poznatije faze stvaranja, kada se prometnuo u vodeću figuru simbolizma, tako da će publika moći svjedočiti umjetnikovu radikalnom autorskom prevratu i okretanju temama iz naslova izložbe - ljubavi, smrti i ekstazi.

Pored Ervina Dubrovića, koji je direktor projekta, autorica i voditeljica projekta je Deborah Pustišek Antić, a kreativni direktor Klaudio Cetina.

Deborah Pustišek Antić ističe da će s crtežima i slikama iz HNK biti izloženo 70-ak djela, među ostalim i ulja na platnu iz Kraljevskog dvorca Peleš u Rumunjskoj.

- Bio je to izuzetno zahtjevan, ali i izazovan i nadahnjujuć posao za sve nas, putovali smo u Beč, u Rumunjsku, pripreme traju već godinu dana i sada su svi ugovori potpisani - kaže autorica izložbe i ističe da su jako zadovoljni rezultatima.

U izložbu su uključeni i riječki radovi Gustavova brata Ernsta i prijatelja Franza Matscha. Međutim, Klimtovi kolege iz Umjetničke družine nisu se nikada niti približili njegovoj slavi. Matschev je opus ostao u okvirima akademskog slikarstva te se, kao umjetnik, izgubio u masi više ili manje solidnih slikara. Ernst Klimt, pak, potpisuje najveću sliku u riječkom kazalištu, "Alegorija kazališta" dimenzija 140x495 centimetara, koja se nalazi iznad pozornice. On se nije stigao niti umjetnički razviti kao njegov stariji brat jer je umro 1892., ne dočekavši tridesetu, a Gustav je preuzeo brigu o njegovoj obitelji.

Klimtova riječka djela daju tek nagovještaj autorskog zaokreta i njegova je tadašnja umjetnost još bila usmjerena na slikanje u duhu akademske naobrazbe, dakle konvencionalne, epigonske i alegorijske slike. Kasniji, radikalni odmak od akademizma koji će definirati daljnji razvoj slikarstva na izložbi će biti predstavljen crtežima iz razdoblja od pojave secesije pa sve do pred kraj umjetnikova života 1918. godine. Naglasak se ovdje stavlja na ženu koja je u svim fazama bila glavna Klimtova inspiracija, koju je istraživao kroz različita erotska raspoloženja, propitujući temu seksualnosti.